

Aila Paloniemi kesk ym.

Kirjallinen kysymys turvapaikanhakijoiden oikeusturvasta

Eduskunnan puhemiehelle

Syyskuussa 2016 voimaan tulleessa ulkomaalaislain muutoksessa (646/2016) ulkomaalaislakiin tehtiin useita tiukennuksia, jotka koskivat turvapaikka-asioissa tehtäviä valituksia sekä oikeusavun saatavuutta turvapaikkakäsittelyssä. Esimerkiksi korkeimman hallinto-oikeuden presidentti Pekka Vihervuori on arvostellut tehtyjä muutoksia (HS 4.4.2018) ja katsonut niiden heikentävän turvapaikanhakijoiden oikeusturvaa. Samaa viestiä ovat kertoneet useat turvapaikka-asioiden parissa työskentelevät lakimiehet. Oikeusavun saatavuuteen tehdyt rajaukset sekä oikeusavun palkkioiden muuttaminen kiinteiksi ovat heikentäneet asiantuntevan oikeusavun saatavuutta turvapaikanhakijoille.

Turvapaikanhakijoiden oikeusturvassa voi olla kyse ihmisten hengestä, ja hakemusten sekä niistä tehtyjen valitusten perusteellinen ja asiallinen käsittely on sivistyneessä oikeusvaltiossa minivivaatimus. Turvapaikanhakijoiden oikeusapu ei ole valtiolle merkittävä menoerä, eikä tehtyjä tiukennuksia voi pätevästi perustella taloudellisella välttämättömyydellä, erityisesti kun oikeusavun rajoittaminen puhutteluvaiheessa on turvapaikka-asioita hoitavien lakimiesten mukaan myös lisännyt kustannuksia ja lisäselvitysten tarvetta valitusasteissa.

Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan, Åbo Akademin ihmisoikeusinstituutin ja Yhdenvertaisuusvaltuutetun toteuttamassa, 22.3.2018 julkaistussa empiirisessä kansainvälisen suojelun myöntämisperusteita koskevassa vertaavassa tutkimuksessa todettiin merkittävää tiukentumista Maahanmuuttoviraston linjassa verrattaessa vuosia 2015 ja 2017. Tätä tiukentumista ei tutkimuksen mukaan voida kytkeä mihinkään selkeään lainmuutokseen, joten se on tapahtunut ilman selkeää lakiperustaa. Tutkimuksen löydökset korostavat toimivan valitusmahdollisuuden ja vahvan oikeusturvan tarvetta turvapaikkakäsittelyssä.

Oikeusministeriö on elokuussa 2017 ilmoittanut teettävänsä selvityksen turvapaikanhakijoiden oikeusavusta sen jälkeen, kun julkisuuteen oli tullut tietoja oikeusavustajien toiminnassa havaituista ongelmista.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Missä vaiheessa on oikeusministeriön elokuussa 2017 ilmoitettu selvitys turvapaikanhakijoiden oikeusavusta ja milloin sen tulokset julkistetaan,

Kirjallinen kysymys KK 223/2018 vp

miten varmistetaan, että oikeusapua koskeva selvitys huomioi oikeusturvan heikennysten seuraukset kokonaisuutena,

mihin toimenpiteisiin vastuuministeriöt ryhtyvät varmistuakseen, että EU:n turvapaikkamenettelyä koskevaa direktiiviä (4 artiklan 4 kohta) sovelletaan asianmukaisesti turvapaikkamenettelyssä,

miten hallitus varmistaa, että turvapaikanhakijan asian myöhemmässä vaiheessa esittämä näyttö turvapaikkaperusteestaan arvioidaan asianmukaisesti,

mihin toimenpiteisiin oikeusministeriö ryhtyy parantaakseen asiantuntevan oikeusavun saatavuutta turvapaikanhakijoille sekä huolehtiakseen, että turvapaikanhakijoiden oikeusturva saatetaan asianmukaiselle tasolle,

miten varmistetaan, että erityisen haavoittuvassa asemassa olevat turvapaikanhakijat tunnustetaan ja heille tarjotaan asianmukainen neuvonta, tuki ja oikeusapu ja

koska hallitus on suunnittelemassa uusia enimmäisaikoja turvapaikkahakemusten käsittelyyn, niin miten varmistetaan, etteivät lisääntyvät paineet käsittelyiden kiirehtimiseen heikennä entisestään hakijoiden oikeusturvaa?

Kirjallinen kysymys KK 223/2018 vp

Helsingissä 30.5.2018

Aila Paloniemi kesk
Pekka Puska kesk
Ulla Parviainen kesk
Hanna Kosonen kesk
Marisanna Jarva kesk
Tuomo Puumala kesk
Pilvi Torsti sd
Mauri Pekkarinen kesk
Hannakaisa Heikkinen kesk
Arto Pirttilahti kesk
Niilo Keränen kesk
Martti Talja kesk
Anne Kalmari kesk
Esko Kiviranta kesk
Eva Biaudet r
Mikko Alatalo kesk
Olavi Ala-Nissilä kesk
Katri Kulmuni kesk
Päivi Räsänen kd
Susanna Huovinen sd
Tytti Tuppurainen sd
Riitta Myller sd
Ilkka Kantola sd
Lauri Ihalainen sd
Anneli Kiljunen sd
Timo Harakka sd
Tarja Filatov sd
Eeva-Johanna Eloranta sd
Krista Kiuru sd
Ilmari Nurminen sd
Johanna Ojala-Niemelä sd
Suna Kymäläinen sd
Maria Tolppanen sd
Mats Nylund r
Anders Adlercreutz r
Joakim Strand r
Mikaela Nylander r
Stefan Wallin r
Veronica Rehn-Kivi r
Anna-Maja Henriksson r
Erkki Tuomioja sd
Satu Hassi vihr
Jyrki Kasvi vihr
Antero Vartia vihr

Kirjallinen kysymys KK 223/2018 vp

Pekka Haavisto vihr
Hanna Halmeenpää vihr
Jani Toivola vihr
Ozan Yanar vihr
Outi Alanko-Kahiluoto vihr
Olli-Poika Parviainen vihr
Touko Aalto vihr
Heli Järvinen vihr
Johanna Karimäki vihr
Antero Laukkanen kd
Sari Tanus kd
Li Andersson vas
Kari Uotila vas
Hanna Sarkkinen vas
Aino-Kaisa Pekonen vas
Silvia Modig vas
Jari Myllykoski vas
Katja Hänninen vas
Matti Semi vas
Anna Kontula vas